

LIETUVOS SANTYKIŲ SU VOKIETIJA STRATEGINĖS GAIRĖS

Daugiau Vokietijos Lietuvoje ir daugiau Lietuvos Vokietijoje

IVADAS

Lietuvos partnerystė su Vokietija yra išskirtinės reikšmės – turint omenyje ir dvišalius santykius, ir bendradarbiavimą Europos Sąjungoje bei NATO. Globalaus nestabilumo ir paralelinių krizių laikotarpiu abi šalys yra suinteresuotos ginti taisyklėmis grįstą pasaulio tvarką, stiprinti Europos Sąjungą ir transatlantinę partnerystę, plėsti ir stiprinti saugumo, gerovės ir demokratijos erdvę Europos kaimynystėje, investuoti į pasaulinio patikimų partnerysčių tinklo kūrimą.

2022 m. vasario mėnesį Rusijai pradėjus plataus masto karą prieš Ukrainą, Vokietija paskelbė iš esmės keičianti savo politiką – 2022 m. vasario 27 d. Vokietijos kanclerio kalba žymėjo Vokietijos politikos posūkio (*Zeitenwende*, liet. lūžio laikotarpis) pradžią. Saugumo ir gynybos politikos srityje Vokietija paskelbė siekianti prisiimti aktyvesnį karinį vaidmenį Europoje, padidino savo išlaidas gynybai ir tapo antra didžiausia karinės paramos Ukrainai teikėja absoliučiais skaičiais. Energetikos politikos srityje Vokietija radikalčiai sumažino savo priklausomybę nuo Rusijos dujų ir naftos.

Vokietijoje prasidėję globalios saugumo situacijos ir Vokietijos vaidmens šioje srityje vertinimo pokyčiai atitinka Lietuvos interesus. Tęstinis ir nuolatinis svarbiausių NATO sąjungininkių – JAV ir Vokietijos – pajėgų buvimas Lietuvoje yra mūsų nacionalinį saugumą reikšmingai didinantis veiksnys. Vokietijos sprendimas dėl nuolatinio kovinės brigados buvimo Lietuvoje taip pat yra *Zeitenwende* išraiška, jis žymi ne tik labai konkretų ilgalaikį Vokietijos įsipareigojimą Lietuvos saugumui, bet ir Vokietijoje atsirandantį suvokimą, kad Vokietijos saugumas ir gynyba tiesiogiai priklausomi ir prasideda nuo atgrasymo ir kolektyvinės gynybos stiprinimo Lietuvoje ir Baltijos šalyse. Tokiu būdu Vokietija tampa svarbiausia europine Lietuvos saugumo atrama. Toks Vokietijos vaidmuo kuria dvišalio bendradarbiavimo mechanizmų peržiūros prielaidas, siekiant kokybiškai naujo dvišalių santykių lygmens ne tik saugumo ir gynybos, bet ir kitose bendradarbiavimo srityse.

Nuolatinio Vokietijos karinio buvimo Lietuvoje įtvirtinimas ir dvišalio politinio, ekonominio, visuomeninio bendradarbiavimo pakėlimas į strateginio, Lietuvai ir Vokietijai papildomas vertes kuriančio bendradarbiavimo lygį yra du svarbiausi, vienas kitą papildantys ir stiprinantys Lietuvos santykių su Vokietija strategijos tikslai.

Vokietijos brigados atėjimas turėtų paskatinti dvišalį bendradarbiavimą daugelyje kitų sričių, įskaitant ekonominių ryšių plėtrą; savo ruožtu intensyvėjanti dvišalė partnerystė, taip pat ir žmogiškųjų ryšių augimas, kurs papildomas prielaidas Vokietijos gynybinio įsipareigojimo tvarumui užtikrinti ilguoju laikotarpiu.

Šių strateginių gairių tikslas – įvertinti dvišalių santykių potencialą, numatyti svarbiausias Lietuvos ir Vokietijos strateginės partnerystės stiprinimo kryptis ir priemones.

Sėkmingas gairių įgyvendinimas reikš daugiau Vokietijos Lietuvoje ir daugiau Lietuvos Vokietijoje.

Pirmoji strateginių gairių dalis skirta Lietuvos ir Vokietijos politinio bendradarbiavimo temai, daugiausia dėmesio skiriant saugumo ir gynybos klausimams. Ekonominiai ryšiai ir ekonominio saugumo aspektai analizuojami *antrojoje* strateginių gairių dalyje. *Trečiojoje* dalyje nagrinėjamos

kitos bendradarbiavimo sritys, kuriose Lietuva siekia glaudžiau suartėti su Vokietija. Tolesnio Lietuvos veikimo santykiuose su Vokietija būdų ir priemonių siūlymai pateikiami paskutinėje, *ketvirtojoje*, gairių dalyje.

Dokumente pateiktos išvalgos apima Užsienio reikalų ministerijos (URM) ir kitų valstybės institucijų, verslo ir akademinės bendruomenės siūlymus.

I. POLITINĖ IR SAUGUMO DIMENSIJA

Bendradarbiavimas saugumo ir gynybos srityje

Sėkmingas Vokietijos brigados Lietuvoje dislokavimas

Pastaruosius 50 metų Vokietija koncentravosi į savo minkštosios galios pajėgumus ir jų plėtrą tarptautinėje politikoje, tačiau stiprėjančių geopolitinių įtampų ir ypač Rusijos stambaus masto invazijos Ukrainoje akivaizdoje Berlynas ėmėsi peržiūrėti savo požiūrį ir ieškoti būdų į savo strategiją įtraukti kietosios galios aspektus.

Vokietijos įsipareigojimas nuolatiniam buvimui perkelti savo brigadą į Lietuvą – tai istorinis sprendimas Lietuvai, Vokietijai ir visam Aljansui, atveriantis visiškai naują strateginės partnerystės tarp Lietuvos ir Vokietijos etapą. Tai yra NATO vykstančios kolektyvinės gynybos stiprinimo dalis, kuri reikšmingai padidins Lietuvos gynybinį potencialą bei atgrasymą.

Šis sprendimas turės daug platesnį poveikį dvišaliam bendradarbiavimu ne tik tarp mūsų ginkluotųjų pajėgų, tačiau ekonomikai, kultūrai, energetikai, pramonės bendradarbiavimui ir kitoms sritis, taip pat gilins ryšius tarp dviejų valstybių visuomenių.

Šią didžiausią po Šaltojo karo pabaigos **Vokietijos užsienio politikos transformaciją**, taip pat ir jos simbolį – **apsisprendimą dėl brigados nuolatinio buvimo Lietuvoje**, reikia išnaudoti ir kaip dvišalių santykių kitose srityse katalizatorių. Tai **strateginė galimybė Lietuvai**.

Sėkmingas Vokietijos brigados perkėlimas į Lietuvą pasiekiant pilną operacinį pajėgumą iki 2027 m. ir ilgalaikis nuolatinis brigados buvimas yra valstybės prioritetas. Tam būtina pasitelkti visus reikiamus resursus, kad būtų sukurtos visos reikalingos sąlygos karių ir jų šeimų buvimui ir įsikūrimui Lietuvoje tame tarpe karinės ir civilinės infrastruktūros sukūrimas, socialinių, ekonominių/mokestinių ir kultūrinių sąlygų kūrimas, užtikrinta tvirta abiejų šalių politinė ir visuomeninė parama.

Vokietija taip pat išlieka pagrindine Lietuvos kariuomenės modernizavimo partnere. Vokietijos brigados buvimas Lietuvoje neabejotinai dar labiau stiprina poreikį siekti didesnio sąveikumo ir pakeičiamumo (interchangability) su Vokietijos ginkluotosiomis pajėgomis. Žvelgdami į ateitį bendradarbiavimas įsigijimų srityje turėtų plėstis bei apimti naujų platformų įsigijimą ir integravimą į Lietuvos kariuomenę.

Vokietijos suvokta atsakomybė stiprinti savo indėlį į NATO gynybinius pajėgumus derinama su Berlyno siekiu išlaikyti JAV karinį buvimą Europoje, todėl visiškai atitinka Lietuvos interesą skatinti šalis Europos sąjungininkes prisiimti daugiau atsakomybės už Europos gynybą, kartu išlaikyti ir stiprinti transatlantinį ryšį.

Atitinkamai Lietuvos uždavinys yra sudaryti sąlygas ir užsitikrinti Berlyno bei Vašingtono paramą glaudesniai Vokietijos ir JAV bendradarbiavimui Lietuvoje, kuris didintų Lietuvos saugumą ir kurtų Vokietijos bei JAV pastangų sinergijos prielaidas.

Galimybė intensyviau bendradarbiauti gynybos pramonės srityje

Vokietijos brigados nuolatinis dislokavimas Lietuvoje ir Vokietijos pajėgų priskyrimas įgyvendinti NATO regioninius planus kuria naujas galimybes toliau stiprinti bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje, ypač kalbant apie ginkluotės ir įrangos įsigijimo projektų plėtrą, Vokietijos investicijų į Lietuvos gynybos pramonę skatinimą, įsitinklinimą Vokietijos gynybos pramonės gamybos grandinėse. Tikėtina, kad sėkmingas bendradarbiavimas gynybos srityje kurs prielaidas naujoms investicijoms, kartu užtikrinant karinį mobilumą, sudarys sąlygas glaudžiau bendradarbiauti įgyvendinant Europos Sąjungos gynybos pramonės strategiją, kartu dirbant su Europos gynybos fondu, o taip pat tarptautinių operacijų ir karinių misijų srityje, dalyvauti bendrose tarptautinėse pratybose, ES PESCO projektuose, leis pritraukti Vokietiją aktyviau dalyvauti NATO Energetinio saugumo centro ir NATO pajėgų integravimo vieneto (NFIU) veiklose.

Prioritetinis praktinis tokios karinio bendradarbiavimo plėtros į kitas sritis pavyzdys – **bendradarbiavimo su Vokietijos gynybos pramone stiprinimas**, visų pirma sukuriant „Rheinmetall AG“ investicijų sėkmės istoriją, o per tai – paskatas vykdyti naujų bendrų projektų dar platesniame funkciniam lauke (žr. Ekonominio bendradarbiavimo dalį).

Bendradarbiavimas didinat atsparumą

Siekiant integracijos karinio bendradarbiavimo srityje, tikslinga **stiprinti bendradarbiavimą su Vokietija atsparumo hibridinių grėsmių srityje, tame tarpe priešišku užsienio valstybių poveikiui srityse** (angl. FIMI – *foreign information manipulation and interference*, užsienio vykdomas manipuliavimas informacija ir kišimasis), įskaitant kovą su propaganda, dezinformacija ir istorijos klastojimu, t. y. rengti reguliarias dvišales konsultacijas, organizuoti patirties ir gerosios praktikos mainus, bendrus mokymus ir renginius. Tikėtina, kad Vokietijos brigados Lietuvoje dislokavimas taps hibridinių atakų taikiniu; sėkmingas Lietuvos ir Vokietijos bendradarbiavimas, užkardant tokias grėsmes ir sėkmingai atremiant priešiškus naratyvus, gali tapti naudinga laboratorija, kuriančia sprendimus dėl visos Vokietijos.

Dvišalio politinio dialogo intensyvinimas

Strateginės Lietuvos ir Vokietijos partnerystės įtvirtinimas

Vokietijos įsipareigojimas dislokuoti Lietuvoje karinę brigadą nuolatiniam buvimui atveria galimybę siekti kokybinio dvišalių santykių su Vokietija šuolio. **Lietuvos tikslas – įtvirtinti strateginės partnerystės statusą numatant reguliarių tarpvyriausybinių susitikimų formatą¹**. Tai ne tik leistų efektyviau spręsti brigados dislokavimo ir veikimo klausimus, bet ir sukurtų papildomą impulsą plėtoti dvišalius santykius kitose srityse ir sektoriuose, ypač užsienio politikos, gynybos, ekonomikos ir inovacijų, susisiekimo, energetikos, švietimo ir kultūros srityse.

Lietuva turi būti matoma ir girdima Vokietijoje, todėl svarbu išlaikyti intensyviuos kontaktus aukščiausiu ir aukštu politiniu lygiu, organizuoti reguliarius vizitus, užtikrinti Lietuvos atstovų dalyvavimą svarbiausiuose Vokietijoje vykstančiuose tarptautiniuose renginiuose, skatinti Vokietijos atstovų dalyvavimą didžiausiose Lietuvos organizuojamose konferencijose, plėtoti dvišalį bendradarbiavimą šakinių ministerijų, žinybų ir savivaldos institucijų lygmeniu. **Strateginės partnerystės kūrimas ir efektyvus veikimas** taip pat **priklauso nuo** kuo platesnių ir gilesnių regioninių, funkcinų, partinių, asmeninių **ryšių tinklo buvimo ir veikimo**. Tokio tinklo plėtra yra būtina sąlyga siekiant tikslo „daugiau Lietuvos Vokietijoje ir daugiau Vokietijos Lietuvoje“.

¹ Vokietija rengia reguliarius tarpvyriausybinius susitikimus su FR, PL, ES, IT, NL, CN, JPN, IND, PAR, BRA, AUS, IL.

Svarbus **uždavinys** plečiant dvišalį bendradarbiavimą yra **ryšių su Vokietijos žemėmis stiprinimas**. Objektīvūs Lietuvos ir Vokietijos geografinio, demografinio ir ekonominio dydžio skirtumai lemia, kad Lietuva turi identifikuoti didžiausią abipusės naudos potencialą turinčias bendradarbiavimo su atskiromis Vokietijos žemėmis formas. Tam būtina **sudaryti** pagal politinių, ekonominių, istorinių, kultūrinių ir socialinių ryšių kriterijus **Lietuvai prioritetinių federacinių žemių žemėlapi** ir skirti daugiau dėmesio ir finansinių išteklių politiniams, ekonominiams bei kultūriniams ryšiams su tomis žemėmis.

Bendradarbiavimas Europos Sąjungos klausimais

Lietuva orientuojasi į veikimą Europos Sąjungos branduolyje, tad santykių su Berlynu kaip europinės integracijos varikliu plėtojimas Lietuvai yra ypač reikšmingas. Ir Vokietijai, ir Lietuvai svarbūs bendrų vertybių, demokratijos ir teisės viršenybės klausimai. **Lietuvai strategiškai svarbu**, kad bendraeuropiniai interesai liktų svarbiu veiksmu, lemiančiu Vokietijos vykdomą politiką, o **Vokietijos europinės iniciatyvos kiek įmanoma labiau atitiktų Lietuvos interesus**. Lietuvos ir Vokietijos dvišalio bendradarbiavimo gilinimas ir strateginės partnerystės praktinis įgyvendinimas tiesiogiai prisidėtų prie Lietuvos ir Vokietijos pozicijų suartinimo ir geresnio Lietuvos interesų europinės darbotvarkės klausimais atspindėjimo.

Bendradarbiavimas NATO klausimais

Koordinuojantis su Vokietija užtikrinti NATO atgrasymo ir gynybos darbotvarkės įgyvendinimą, skirti ypatingą dėmesį NATO gynybos planų įgyvendinamumui, pajėgų priskyrimui bei efektyvios vadovavimo ir kontrolės sistemos suformavimui, sparčiam būtinų karinių pajėgumų vystymui, gynybos planų įgalinimui ir logistikos užtikrinimui, priimančiosios šalies paramos paketo gerinimui, karinių pratybų organizavimui.

Palaikyti ir skatinti Vokietijos siekį būti europine NATO lydere ir pagrindine kontributore mūsų regione. Palaikyti ir skatinti Vokietijos ambicijas branduolinės politikos srityje.

Derinant su Vokietija, parengti Rusijos sulaikymo strategiją ir priemones jos įgyvendimui, be kita ko anuliuojant NATO ir Rusijos steigiamąjį aktą. Aktyviai konsultuojantis su Vokietija, siekti Ukrainos pakvietimo į NATO ir Ukrainos narystės NATO tikslo įgyvendinimo.

Bendradarbiavimas užsienio ir saugumo politikos klausimais daugiašaliuose formatuose ir tarptautinėse organizacijose

Kaip didžiausia Europos Sąjungos valstybė, trečia didžiausia pasaulio ekonomika ir didžiausia Europos ekonomika, Vokietija yra globali tarptautinių santykių veikėja, G7, G20 formatų dalyvė, tad siekiant kokybinio dvišalės partnerystės su Vokietija šuolio kartu reikia **stiprinti bendradarbiavimą daugiašaliuose formatuose ir tarptautinėse organizacijose**. Aktualiausi užsienio politikos klausimai, kuriais svarbu nuosekliai plėtoti dialogą su Vokietija per institucinius ir nevyriausybinis formatus, yra adekvačios paramos Ukrainai, besiginančiai nuo Rusijos agresijos, užtikrinimas, ES ir NATO plėtra, Rusijos sulaikymo politikos įgyvendinimas, Rusijai ir Baltarusijai taikomų sankcijų efektyvumo didinimas, naujos Europos saugumo architektūros (prieš Rusiją, o ne su ja) sukūrimas.

Bendrų sinergių paieškos prioritetiniuose Rytų kaimynystės bei Indijos ir Ramiojo vandenynų regionuose

Bendros ES užsienio ir saugumo politikos srityje didžiausia Lietuvos kompetencija ir ilgametis įdirbis – ES rytinių kaimynių demokratizacijos ir reformų patirties perdavimo srityje. Atitinkamai Lietuvos

tikslas – glaudžiai dirbti su Vokietija, siekiant efektyvios Rytų partnerystės (RP) formato peržiūros ir sustiprinimo, adaptuojant RP politiką vykstančių ES plėtros procesų kontekste ir siekiant atliepti Rytų partnerių poreikius, stiprinti jų atsparumą ir suverenitetą.

Tikslinga įvertinti bendrų veiklų ir projektų galimybę teikiant techninę paramą Ukrainai ir Moldovai jų pasirengimo stoti į ES kelyje. **Siektina stiprinti Vokietijos dėmesį, įsitraukimą ir iniciatyvų veikimą, kalbant apie demokratinių reformų procesų tvarumo užtikrinimą Moldovoje, Armėnijoje ir Sakartvele.** Itin svarbus gali būti Vokietijos vaidmuo siekiant normalizuoti Armėnijos ir Azerbaidžano bei Armėnijos ir Turkijos santykius. **Lietuvoje aktyviai veikiant V. Putino ir A. Lukašenkos režimų persekiojamiems Rusijos ir Baltarusijos piliečiams, tikslinga siekti įgyvendinti daugiau bendrų Vokietijos paramos projektų su Lietuvos institucijomis ir nevyriausybiniėmis organizacijomis.** Turime kartu su Vokietija siekti išlaikyti Baltarusijos klausimą politinėje ES darbotvarkėje, kartu nuosekliai tęsti režimo užkardymo per ribojamąsias priemones ir izoliaciją politiką.

Svarbu sudaryti palankias sąlygas Lietuvoje veikiantiems Vokietijos humanitariniams fondams ir NVO, prisidedantiems prie paramos Baltarusijos demokratinėms jėgoms ir pilietinei visuomenei, taip pat siekti į šią veiklą įtraukti naujų Vokietijos organizacijų. Lietuva suinteresuota labiau įtraukti Vokietijos valdžios ir nevyriausybines institucijas į Europos humanitarinio universiteto išlaikymo ir pavertimo svarbiu egzilyje veikiančiu baltarusių švietimo ir pilietinio ugdymo centru. Svarbu kviesti Vokietijos atstovus į Lietuvoje organizuojamus Rusijos ir Baltarusijos demokratinių jėgų renginius, konferencijas.

Lietuvai įgyvendinant santykių su Indijos ir Ramiojo vandenynų regionu veiksmų planą ir vykstant strateginiam JAV dėmesio poslinkiui į Aziją, reikia ieškoti bendrų Lietuvos ir Vokietijos veikimo galimybių ir sinergijos Indijos ir Ramiojo vandenynų regione.

2023 m. Vokietija patvirtino santykių su Kinija strategiją, kurioje gerokai stipresnis Kinijos, kaip strateginės konkurentės, dėmuo, pripažįstamas poreikis mažinti ekonominio bendradarbiavimo riziką (angl. *de-risking*). Akcentuojama žmogaus teisių padėtis Kinijoje ir poreikis daugiau dėmesio skirti vis agresyvesnei šios šalies elgsenai regione (įskaitant Taivano klausimą), taip pat ir bendros ES politikos Kinijos atžvilgiu formavimui. Tai atitinka ir Lietuvos interesus, todėl svarbu aktyviau bendradarbiauti su Vokietija Kinijos politikos srityje.

Ne tik dvišaliuose santykiuose, bet ir formuojant ES ir G7 pozicijas, Lietuvai ypač svarbus bendradarbiavimas su Vokietija ekonominio saugumo srityje, įskaitant kovą su ekonomine prievarta (angl. *coercion*).

Vystomasis bendradarbiavimas, Globalieji partneriai

Viena iš potencialių bendradarbiavimo sričių – glaudesnis bendradarbiavimas vystomojo bendradarbiavimo srityje. Vokietijos vystomojo bendradarbiavimo patirtis ir pajėgumai bei Lietuvos patirtis ir žinios teikiant vystymosi paramą Rytų Europos šalyse (Baltarusijoje, Ukrainoje, Moldovoje, Sakartvele, Armėnijoje) gali padidinti bendromis veiklomis kuriamą pridėtinę vertę ir paskatinti naujų dvišalio bendradarbiavimo formatų atsiradimą, ypač Ukrainos atstatymo ir kitose srityse. Svarbus **uždavinys – sėkmingo Lietuvos CPVA ir Vokietijos Tarptautinio bendradarbiavimo agentūros (GIZ) bendradarbiavimo pagrindu pasiūlyti Lietuvos ir Vokietijos vystomojo bendradarbiavimo institucijų bendros veiklos formatų šalyse partnerėse, visų pirma Ukrainoje, bet neatsisakant ir platesnės geografinės, pvz., Afrikoje.**

Lietuva, pati neturėdama imperinės kolonijinės patirties, yra išgyvenusi Rusijos imperializmą, o tai leidžia jai konstruoti įtaigų naratyvą Globaliųjų partnerių šalyse Afrikoje, Azijoje ir Pietų Amerikoje. Lietuvos balsas galėtų prisidėti prie Vokietijos veikimo Globaliųjų partnerių šalyse.

II. EKONOMINIS BENDRADARBIAVIMAS

Vokietija yra daugiausia Lietuvoje investavusi, pagal prekybos apimtis pirmaujanti ekonominė partnerė, prioritetinė mūsų eksportuojamų prekių, įskaitant žemės ūkio ir maisto produktus, rinka, patraukliausia šalis tiesioginių užsienio investicijų pritraukimo, atvykstamojo turizmo, bendradarbiavimo inovacijų ir technologijų srityse.

Lietuvos interesus Vokietijos atžvilgiu vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu – sustiprinti ir padidinti Vokietijos politinį ir ekonominį įsitraukimą Lietuvoje, taip labiau susaistant Lietuvą su Vakarų Europos rinka, padarant ją mažiau pažeidžiamą neigiamam nedemokratinėms valstybių rinkų poveikiui, padidinant Lietuvos ekonominį ir investicinį patrauklumą bei patikimumą. Šis Lietuvos tikslas sutampa su Vokietijos strateginiu matymu – siekiu diversifikuoti tiekimo grandines, gamybos pajėgumus ir gauti pridėtinę vertę stiprinant ryšius su mūsų regiono šalimis, kurios gali pasiūlyti kvalifikuotos ir palyginti ekonomiškai efektyvios darbo jėgos.

Lietuvos nišos kuriant ekonominę vertę Vokietijai paieškos

Lietuvos ir Vokietijos ekonominių dydžių santykis suponuoja būtinybę rasti tokią Lietuvos vietą ir vaidmenį, kurie kurtų pridėtinę vertę ir užtikrintų strateginį Vokietijos interesą investuoti Lietuvoje ir užtikrinti tų investicijų saugumą.

Būtina didinti Lietuvos žinomumą Vokietijoje, pristatyti Lietuvą kaip turizmo kryptį, verslui patrauklią, patikimą saugių investicijų valstybę, siekti pritraukti naujų (ypač didžiųjų ir vidutinių Vokietijos įmonių) investicijų į eksportuojančius gamybos ir paslaugų sektorius, gerinti Lietuvos, kaip kokybiškus, aukštos pridėtinės vertės produktus gaminančios šalies, įvaizdį Vokietijoje.

Siekiant ilgalaikių ir tvarių verslo santykių, būtina atsižvelgiant į eksporto ir importo prekių grupes ir Vokietijos investicijų Lietuvoje sritis diversifikuoti ekonominius ryšius. Šiuo metu lietuviškos kilmės prekių eksporto į Vokietiją ir Vokietijos investicijų Lietuvoje sektoriuose vyrauja tradicinės pramonės įmonės. Lietuvos strateginis interesus – **didinti aukštos pridėtinės vertės, inovatyvių produktų ir paslaugų eksportą.**

Pabrėžiant Vokietijos verslo sėkmės istorijas Lietuvoje, reikalingos naujos investicijos, ypač Lietuvos regionuose. Taip pat svarbu kryptingai skatinti Vokietijos investicijas į Lietuvos aukštąsias technologijas, daugiausia dėmesio skiriant pramonei, kuriančiai didelės pridėtinės vertės produkciją. Keičiantis geopolitinei situacijai ir siekiant didinti atsparumą, mažinant priklausomybę nuo nepatikimų partnerių, dar aktualiau stiprinti Lietuvos ir Vokietijos ryšius **energetikos srityje**. Šiuo metu, kai šalys transformuoja energetikos sistemas ir pereina prie atsinaujinančiųjų išteklių plėtros, Lietuva gali tapti Vokietijos partneriu žaliajo vandenilio gamybos srityje ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos tiekimo grandinėse.

Aktualu skatinti bendradarbiavimą gynybos technologijų kūrimo ir ginklavinimui reikalingos įrangos gamybos srityse. Naujausias „Rheinmetall“ sprendimas statyti gamyklą Lietuvoje stipriai padidino Vokietijos gynybos sektoriaus susidomėjimą plėtra mūsų šalyje. Tai yra Lietuvos galimybė tapti gynybos technologijų plėtros lydere, rekomenduotina išskirti technologijų kryptį, kurioje Lietuva galėtų pasiūlyti reguliacinių privalumų ir tikslingai kviesti įmones vystyti technologijas mūsų šalyje. Regioninis bendradarbiavimas yra svarbus saugių, patikimų ir efektyviai veikiančių **transporto, logistikos sistemų** kūrimo ir užtikrinimo elementas. Atsižvelgiant į tai, būtina ir toliau plėtoti

bendradarbiavimą su Vokietija gerinant transporto ir logistikos jungtis tarp Baltijos valstybių ir Vokietijos.

Vokietija yra svarbiausia tikslinė Lietuvos **atvykstamojo turizmo rinka, kurioje vykdomos B2B ir B2C didesnio intensyvumo veiklos**. Būtina siekti, kad Lietuva išliktų Vokietijos visuomenei patrauklia turizmo šalimi, ne tik atnaujinant ir palaikant tinkamą turizmo infrastruktūrą, siūlant reabilitacijos paslaugas Lietuvos kurortuose, bet ir gerinant reguliarųjį susisiekimą su didžiausiais Vokietijos ekonominiais centrais oro, jūrų, geležinkelių ir kelių transportu. Patogios transporto jungtys ne tik sudarytų sąlygas į Lietuvą atvykti didesniems turistų srautams, bet ir užtikrintų patogesnes Lietuvoje dislokuotų vokiečių karių ir jų artimųjų keliones, verslo atstovų judumą. Patogių laiku vykdomi reguliarieji skrydžiai, ateityje – ir traukinių maršrutai į Vokietiją turi būti vienas iš prioritetų.

Geresnį Lietuvos ir Vokietijos junglumą ateityje reikšmingai užtikrins sėkmingai įgyvendintas „Rail Baltica“ projektas. Jį užbaigus reikėtų numatyti tiesioginius traukinių maršrutus per Lenkiją į svarbiausius Vokietijos miestus (visų pirma Berlyną), įtraukti Lietuvą į Europos naktinių traukinių maršrutus.

III. BENDRADARBIAVIMAS KITOSE SRITYSE

Bendros istorijos grąžinimas į dvišalius santykius ir kultūrinių jungčių įveiklinimas

Istorinės Lietuvos ir Vokietijos sąsajos yra pagrindas, leidžiantis gilinti dabarties santykius, todėl kaip tik dabar yra tinkamas metas grąžinti bendrą mūsų istoriją į šiandienos apyvarstą per išsamius istorinių bei kultūrinių ryšių tyrinėjimus, konkrečių įvykių ir personalijų įamžinimą. Dvišalės istorijos žinių fragmentiškumo mažinimą tikslinga pradėti nuo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) ryšių su Vokietija, taip pat aktyviai skatinti lietuvių ir vokiečių santykių Abiejų Tautų Respublikos (ATR) laikais tyrimą, toliau plečiant personalinės Saksonijos valdovų ir ATR unijos nagrinėjimą. Kita bendrų interesų sritis – Rytprūsių, svarbios Vokietijos jungties su Baltijos regionu, istorija ir kultūrinis paveldas, įtaka dvišaliams santykiams. Sveikintinas Lietuvos ir Vokietijos istorinės atminties institutų bendradarbiavimas, skatintinos naujos abiejų šalių mokslo institutų, muziejų, fondų partnerystės, bendros pastangos toliau tirti nacių ir sovietų nusikaltimus. Reikalingos išsamesnės Lietuvos ir Vokietijos santykių 1918–1940 m. studijos, vokiečių ir lietuvių santykių Klaipėdos krašte ir Mažojoje Lietuvoje tyrinėjimas. **Esame suinteresuoti, kad dabartinės geopolitinės situacijos kontekste Vokietijos visuomenė ir politikai išgirstų apie XX šimtmečio Lietuvos patirtį, geriau ją žinotų ir suprastų, kad istorijos vertinimai panašėtų.** Svarbi ir turininga Lietuvos ir Vokietijos santykių jungtis – keletą metų trukęs apie 70 tūkstančių pabėgėlių iš Lietuvos gyvenimas perkeltųjų asmenų (angl. *displaced persons*, DP) stovyklose Vokietijoje po II pasaulinio karo.

Stipriausia kultūrinė jungtis yra asmenybės, – per jų kūrybą ir jos įtraukimą į šiandienos kultūrinę apyvarstą stiprinamas abipusis kultūrinis pažinimas. Reikšmingos Lietuvos ir Vokietijos santykiams asmenybės – Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Thomas Mannas, Simonas Dachas, Johannesas Bobrowskis, Juozas Gruodis, Juozas Naujalis, Zenonas Ivinskis, Aldona Gustas, Jonas Mekas, taip pat šiuo metu Vokietijoje gyvenantys lietuvių menininkai.

Vokietijoje gyvenančių lietuvių bendruomenės įtraukimas į dvišalių santykių dinamiką

Svarbus Lietuvos ir Vokietijos santykių elementas – Vokietijoje gyvenančių lietuvių bendruomenės. Vokietijos federacinės statistikos tarnybos duomenimis, 2022 m. pabaigoje Vokietijoje gyveno 58 360 Lietuvos Respublikos piliečių. Vokietijos lietuvių bendruomenę (VLB), įkurtą 1946 m., sudaro 26 apylinkės. Būtina **skatinti diasporos bendruomeniškumą ir pilietiškumą, įsitraukimą į Lietuvos**

gyvenimą, telkti Vokietijos lietuvius, kad jie prisidėtų prie Lietuvos ir Vokietijos ryšių plėtros. VĮ Registrų centro duomenimis, Vokietijoje 2023 m. gyveno 6 070 vaikų, turinčių Lietuvos Respublikos pilietybę. Vokietijoje veikia 1950 m. įsteigta vienintelė Vakarų Europoje oficialiai pripažinta privati lietuviška Vasario 16-osios gimnazija, kurios išlaikymui būtinos pakankamos Lietuvos valstybės lėšos. Siekiant išlaikyti ryšį su diaspora, svarbu skirti pakankamai dėmesio lituanistiniam vaikų ir jaunimo ugdymui, įtraukti Vokietijoje gyvenantį, studijuojantį lietuvių jaunimą į bendrą veiklą, skatinti rinktis praktikų ir stažuotų Lietuvoje galimybes.

Pabrėžtina, kad Vokietijai tenka trečia vieta pagal grįžtančių gyventi į Lietuvą piliečių skaičių: dvejus metus iš eilės iš Vokietijos į Lietuvą gyventi grįžo daugiau Lietuvos Respublikos piliečių, nei iš Lietuvos išvyko gyventi į Vokietiją (2023 m. išankstiniais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, iš Vokietijos į Lietuvą grįžo 1 439 piliečiai, išvyko 1 269).

Lietuvos ir Vokietijos bendradarbiavimo stiprėjimas sukuria naujas sąlygas ir naujų galimybių, nes intensyvėjantis ekonominis bendradarbiavimas sukuria naujas darbo vietas, kuriose dirbantiems yra poreikis mokėti vokiečių kalbą, būti susipažinusiems su Vokietijos realijomis ir darbo metodais. Dėl to svarbu nuosekliai skleisti žinią apie naujų galimybių atsiradimą Lietuvoje ir kryptingai tęsti veiklas supažindinant Vokietijos lietuvius su grįžimo galimybėmis, taip pat palaikyti ryšį su Vokietijoje studijuojančiais lietuviais studentais, informuoti apie karjeros galimybes Lietuvoje. Atskirų pastangų ir dėmesio reikia skirti Lietuvos profesionalams, dirbantiems Vokietijos įmonėse, siekiant, kad jie į Lietuvą grįžtų kartu su savo kompanijų padaliniais.

Artėjimas per kalbą, universitetines studijas bei kultūros ir meno pristatymą

Vienas iš veiksmingų Vokietijos pažinimo elementų yra vokiečių kalbos mokymas Lietuvos mokyklose. Vokiečių kalbą kaip antrąją užsienio kalbą šiuo metu renkasi tik apie 21 proc. moksleivių (rusų kalbą – 54 proc.). Kita vertus, kasmet besimokančiųjų vokiečių kalbos skaičius didėja. Sprendimas dėl Vokietijos karių brigados dislokavimo kuria prielaidas populiarinti vokiečių kalbą Lietuvoje. **Būtų tikslinga per artimiausius penkerius metus stiprinti vokiečių kalbos mokytojų rengimą ir siekti, kad vokiečių kalbos kaip antrosios užsienio kalbos pasirinkimas mokyklose pasiektų bent 30 proc.** Vokietijos kariai į Lietuvą atvyks kartu su savo šeimomis, todėl didės švietimo tinklo plėtros ir vokiečių kalbos mokymo stiprinimo esamose švietimo įtaigose poreikis.

Vokietija – penkta pagal Lietuvos jaunimo studijų užsienyje pasirinkimą šalis. Tarp Lietuvos ir Vokietijos vyksta intensyvūs akademiniai mainai, Vokietija yra antra šalis pagal vykstančiųjų trumpalaikėms studijoms, atlikti praktiką, dėstyti Vokietijos universitetuose asmenų skaičių. Vokietijos studentai taip pat noriai renkasi studijas ir praktikas Lietuvoje. Pagal bendrą mokslo tyrimų publikacijų skaičių Vokietija pirmauja tarp užsienio šalių. **Būtina kryptingai komunikuoti apie akademinį bendruomenių bendradarbiavimą, tokiu būdu kuriant papildomą ekonominio bendradarbiavimo plėtros sinergiją.**

Vokietija buvo svarbiausia Lietuvos „Horizon 2020“ programos partnerė. Būtina ir toliau išlaikyti ir plėtoti intensyvų dvišalį bendradarbiavimą mokslo, inovacijų ir technologijų srityse, išnaudojant mokslo ir inovacijų patarėjų tinklą prie LRV pradėti ir įgyvendinti daugiau bendrų „Horizon Europe“ programos pažangių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektų. Taip pat būtina tęsti Lietuvos mokslo tarybos (LMT) ir Vokietijos Mokslinių tyrimų fondo (vok. *Deutsche Forschungsgemeinschaft*, DFG) dialogą ir bendradarbiavimą tarp tarp Lietuvos ir Vokietijos tyrimus

finansuojančių organizacijų, joms įgyvendinant bendrus tyrimus ir keičiantis mokslo ekspertiniais ištekliais.

Lietuvos ir lietuvių kalbos populiarinimo Vokietijoje svarbi prielaida yra Greifswaldo ir Frankfurto universitetuose veikiantiems lituanistikos ir baltistikos centrams teikiama parama Lietuvos ir ES lėšomis. Šie centrai turėtų veikti kaip lietuvių kalbos mokymo židiniai, lituanistikos ir baltistikos mokslo bei lietuvių kultūros sambūriai plačiąja prasme.

Pastaraisiais metais sėkmingai plėtojama Lietuvos kultūros ir meno pristatymo Vokietijoje veikla. Vokietija pirmauja pagal lietuvių literatūros vertimus į užsienio kalbas – iki 2023 m. Vokietijoje išleistos 64 lietuvių autorių knygos. Lietuva kaip garbės viešnia dalyvavo didžiausiose Vokietijos knygų mugėse Frankfurte prie Maino, Leipcige ir kitur. Šias veiklas būtina tęsti ir plėsti, taip prisidedant prie Lietuvos žinomumo didinimo Vokietijoje.

Svarbus Lietuvos ir Vokietijos santykių plėtros faktorius – abiejų šalių visuomenių bendradarbiavimas. Lietuvą ir Vokietiją sieja 54 miestų partnerystės². Siūlytina kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija atlikti šių partnerystės auditą, sukaupiti gerą patirtį ir numatyti perspektyviausias bendradarbiavimo sritis. Tęstinas Vilniaus miesto ir Vilniaus geto istorijos pristatymas Vokietijoje. Daugiau dėmesio turėtų būti skiriama Lietuvos miestų, kuriuose bus dislokuoti ir (arba) gyvens vokiečių kariai, ir Vokietijos miestų, iš kurių atvyks (bus perdislokuoti) Vokietijos kariai, bendradarbiavimui stiprinti.

IV. SIŪLYMAI IR REKOMENDACIJOS STRATEGINEI PARTNERYSTEI ĮGYVENDINTI

Bendrieji siūlymai

1. Parengti dvišalę strateginės partnerystės deklaraciją/susitarimą.
2. Įtvirtinti reguliarių tarpvyriausybinių susitikimų praktiką. Patvirtinus gaires Vyriausybės lygiu, parengti Lietuvos ir Vokietijos santykių strateginių gairių įgyvendinimo priežiūros ir peržiūros mechanizmą. Užsienio reikalų ministerijai kartu su kitomis ministerijomis kasmet parengti Lietuvos ir Vokietijos dvišalių santykių apžvalgą pagal šias strategines gaires ir pristatyti Vyriausybės pasitarime.
3. Siūlyti atsakingoms institucijoms planuoti savo veiklas ir finansinius išteklius atsižvelgiant į Lietuvos santykių su Vokietija strategines gaires.

Politinio bendradarbiavimo siūlymai

4. Skatinti reguliarius aukšto lygmens vizitus, aktyvų ministerijų ir kitų žinybų bendradarbiavimą, išlaikyti politinio dialogo regularumą.
5. Vykdyti reguliarias politines konsultacijas aktualiausiais užsienio politikos klausimais.
6. Sudaryti Lietuvos interesų Vokietijos federacinėse žemėse interesų žemėlapi.

2

[1] [Akmenė](#) – [Bocholtas](#); [Anykščiai](#) – [Heek](#); [Birštonas](#) – [Lekas](#); [Biržai](#) – [Verderis prie Hafelio](#); [Ignalina](#) – [Biurenas](#); [Joniškis](#) – [Zulingenas](#); [Jurbarkas](#) – [Borkenas](#); [Lichtenbergas](#) prie Berlyno, [Krailsheimas](#), [Dorstenas](#); [Kaišiadorys](#) – [Tvistringenas](#); [Kaunas](#) – [Lipė](#); [Kazlų Rūda](#) – [Zondershauzenas](#); [Kėdainiai](#) – [Soemmerda](#); [Kelmė](#) – [Lynenas](#), [Vortbergas](#); [Klaipėda](#) – [Leipcigas](#), [Liubekas](#), [Manheimas](#), [Riugenas](#); [Kretinga](#) – [Markiš-Oderlandas](#); [Kupiškis](#) – [Glauchau](#); [Marijampolė](#) – [Bergiš Gladbachas](#), [Naumburgas](#); [Molėtai](#) – [Herštelis](#); [Naujoji Akmenė](#) – [Bocholtas](#); [Nemenčinė](#) – [Desau-Roslau](#); [Neringa](#) – [Fėrmanas](#); [Panevėžys](#) – [Ljunenas](#); [Plungė](#) – [Mendenas](#); [Radviliškis](#) – [Špėjeris](#); [Rietavas](#) – [Mendenas](#), [Zėrbekas](#); [Šiauliai](#) – [Tėterovas](#); [Šilalė](#) – [Štavenhagenas](#); [Šilutė](#) – [Emerichas](#); [Tauragė](#) – [Rydštatas](#); [Trakai](#) – [Bernburgas](#), [Reinė](#), [Šionbekas](#), [Velslebenas](#); [Ukmergė](#) – [Bad Langenzalca](#), [Frydbergas](#), [Unstrutas Hainichenas](#), [Veterau](#); [Utena](#) – [Erbachas](#); [Varėna](#) – [Prenclau](#); [Vilnius](#) – [Duisburgas](#), [Erfurtas](#).

7. Skatinti parlamentinę diplomatiją, glaudesnę pagrindinių Lietuvos ir Vokietijos giminingų politinių partijų bendradarbiavimą, ypač užsienio politikos, saugumo ir gynybos srityse, asmeninius politikų ir visuomenės veikėjų ryšius.
8. Stiprinti esamus ir megzti naujus ryšius su Vokietijos federaciniame parlamente (Bundestage) atstovaujamosiomis politinėmis partijomis.
9. Skatinti parlamento komitetų (užsienio, europos, nacionalinio saugumo ir gynybos ir kitų) tarpusavio bendradarbiavimą.
10. Svarstyti galimybę įsteigti Lietuvos Seimo atstovo prie Bundestago pareigybę.
11. Investuoti į naujos politikų kartos ugdymą, organizuojant jaunųjų politikų ir politikų patarėjų vizitus į Lietuvą pagal pasiteisinusią gerąją praktiką, sukaupę Lietuvai dirbant su JAV Kongreso narių patarėjais (angl. *staffers*).
12. Inicijuoti Vokietijos ir Lietuvos kariuomenių karininkų tarnybą viena kitos kariuomenių štabuose (exchange program)
13. Daugiau dėmesio skirti tikslinei komunikacijai Vokietijoje – rengti vizitus, kultūrinės programas miestuose ir bendruomenėse, iš kurių į Lietuvą bus siunčiami tarnauti Vokietijos kariai.
14. Numatyti konkrečias Lietuvos ir Vokietijos bendradarbiavimo stiprinant kibernetinį saugumą, atsparumo hibridinėms grėsmėms ir dezinformacijai priemones.
15. Vykdyti reguliarias STRATCOM konsultacijas su Vokietijos užsienio reikalų ministerija ir kitomis institucijomis. Tęsti aktyvų buvimą Vokietijos žiniasklaidos akiratyje, Lietuvai aktualių temų ir žinių sklaidą Vokietijos žiniasklaidoje. Inicijuoti komunikacijos srityje dirbančių diplomatų mainus, rengti Lietuvos žurnalistų vizitus į Vokietiją
16. Intensyviau plėtoti santykius su Vokietijos federacinėmis žemėmis, svarstyti naujų Lietuvos Respublikos generalinių konsulatų ir specializuotų Lietuvos ekonominių institucijų atstovybių steigimo artimiausių 5–10 metų laikotarpiu galimybę.
17. Palaikyti ir plėsti bendradarbiavimą su Vokietijos politinės minties centrais ir politinių partijų fondais.
18. Stiprinti ir plėsti Lietuvos Respublikos garbės konsulų tinklą, aktyvinti bendradarbiavimą su jais. Skatinti Lietuvos ir Vokietijos forumo veiklą, panaudojant forumą kaip platformą Lietuvos ir Vokietijos parlamentarų, verslininkų ir NVO atstovų ryšiams stiprinti.
19. Išnaudojant Lietuvos darbo su Rytų partnerystės šalimis patirtį ir pasinaudojant Lietuvos angažavimusi ES plėtros srityje, plėtoti bendradarbiavimą su Vokietijos institucijomis ir smegenų centrais, siekiant palankesnės Vokietijos pozicijos ES plėtros atžvilgiu, formuojant artimą poziciją (RP) formato peržiūros ir stiprinimo klausimu – kviesti Vokietijos ekspertus ir patiems dalyvauti šioms temoms skirtose konferencijose ir seminaruose Vokietijoje.
20. Siekti didesnės Vokietijos tęstinės politinės, ekonominės, finansinės, karinės paramos Ukrainai ir politinės bei techninės paramos Ukrainos rengimosi stoti į ES procesui. Bendradarbiauti įgyvendinant bendrus projektus.
21. Skatinti tolesnę Lietuvos CPVA ir Vokietijos Tarptautinio bendradarbiavimo agentūros (GIZ) bendradarbiavimą, daugiausia dėmesio skiriant projektams Ukrainoje.
22. Siekti Vokietijos pozityvaus angažavimosi kuriant Rusijos sulaikymo strategiją.
23. Skatinti Vokietijos įsitraukimą ir iniciatyvų veikimą siekiant užtikrinti Moldovos ir Pietų Kaukazo šalių demokratinių reformų procesų tvarumą.
24. Siekti Vokietijos paramos bendriems projektams telkiant paramą BY ir RU pilietinės visuomenės atstovams.
25. Kviesti Vokietiją tapti tiesiogine EHU donore.

26. Įtraukti įtakingus Vokietijos atstovus į Lietuvoje organizuojamus Rusijos ir Baltarusijos demokratinių jėgų renginius, konferencijas.
27. Užmegzti glaudų dialogą su G7 veikla susijusiais klausimais.
28. Bendradarbiauti su Vokietija įgyvendinant bendrus projektus (kibernetinio saugumo ir kovos su dezinformacija srityse) Globaliųjų partnerių šalyse.
29. Plėtoti bendras vystomojo bendradarbiavimo iniciatyvas, drauge veikiant šalyse partnerėse; stiprinti vystomąjį bendradarbiavimą planuojančių, koordinuojančių ir įgyvendinančių institucijų ryšius dvišaliu ir europiniu lygmeniu. Skirti prioritetinę dėmesį bendriems Ukrainos atstatymo projektams.
30. Stiprinti dialogą su Vokietija Kinijos politikos atžvilgiu.

Ekonominio bendradarbiavimo siūlymai

31. Skatinant Vokietijos investicijas į Lietuvą, prioritetą skirti aukštos pridėtinės vertės sektoriams: gamybos, gyvybės mokslų technologijų ir verslo paslaugų centrams.
32. Padėti Lietuvos inžinerijos pramonei dar geriau įsitinklinti (užmegzti artimesnius ryšius su savo užsakovais vertės grandinėje, tapti tiesioginiais tiekėjais) į Vokietijos pramonės (gynybos, elektronikos, automobilių, robotikos, lazerių) tiekimo grandines, siekiant, kad būtų ne tik eksportuojama tradicinė produkcija, bet ir kartu su vokiečiais Lietuvoje būtų kuriamos inovacijos ir išmaniosios technologijos, kurių produktai vėliau būtų naudojami Vokietijos ir kitų Vakarų Europos šalių pramonėje.
33. Skatinti Lietuvos mokslo įstaigas ir asocijuotąsias verslo struktūras, ypač naudojantis Lietuvos institucijų pareigūnų, atsakingų už inovacijas, tinklu, megzti ryšius su Vokietijos verslo konfederacijomis ir sektorinėmis asociacijomis, taip pat ir federacinių žemių lygmeniu.
34. Viešinti vokiško kapitalo sėkmės Lietuvoje istorijas, sudaryti sąlygas Kauno LEZ besikuriantį automobilių pramonės centrą (*hub*) išauginti iki kompetencijų centro, kuriame būtų kuriamos ateities technologijos ir inovacijos.
35. Stiprinti bendradarbiavimą su Vokietija biotechnologijų ir gyvybės mokslų sektoriuje: skatinti studentų ir mokslininkų mainus, pritraukti Vokietijos investicijų į gyvybės mokslų ir biotechnologijų pramonę ir startuolius tam, kad Lietuvoje būtų kuriami inovatyvūs produktai ir atliekami klinikiniai tyrimai. Padėti Lietuvos gyvybės mokslų sektoriaus įmonėms didinti medicinos, farmacijos produktų ir įrangos eksporto į Vokietiją apimtis. Užtikrinti tvaresnes būtinųjų vaistų tiekimo Lietuvai iš Vokietijos galimybes.
36. Išnaudoti Lietuvos, kaip finansinių technologijų (*fintech*), kibernetinio saugumo, e. verslo ir e. valdžios sprendimų lyderės, žinomumą Vokietijoje, sudaryti sąlygas Lietuvos IRT įmonėms prisidėti prie Vokietijos skaitmeninės transformacijos.
37. Siekti stiprinti Lietuvos ir Vokietijos finansų sektoriaus ryšius, pritraukti į Lietuvą Vokietijos kapitalo komercinį banką ir (ar) kitus finansų sektoriaus dalyvius, įskaitant investicinius fondus ar draudimo segmento atstovus.
38. Inicijuoti valstybinių ir federalinių inovacijų agentūrų, mokslinius tyrimus finansuojančių organizacijų inovacijų centrų, slėnių ir mokslo grupių (klasterių) susitarimus, bendrus projektus.
39. Skatinti mokslinius tyrimus finansuojančias ir mokslinius tyrimus įgyvendinančias abiejų šalių institucijas inicijuoti ir plėtoti dvišalį bendradarbiavimą, skirtą aktualiausioms žmonijos problemoms spręsti, užtikrinant tvarią ir saugią energiją bei darnų ekonomikos vystymąsi ir švarią aplinką.

40. Skatinti dvišalį bendradarbiavimą kuriant ir diegiant pažangias, įgalinančias dirbtinio intelekto ir kvantinių skaičiavimų technologijas, taip pat ir dvigubos paskirties technologijas, didinant tokių technologijų poveikį šalių konkurencingumui ir saugumui.
41. Organizuoti du kartus per metus Lietuvos ir Vokietijos mokslo bendruomenių ir mokslo politikos atstovų forumus, skirtus aktualiausių mokslo politikos, apimančios MTEP žmogiškojo potencialo ir mokslo infrastruktūros plėtros klausimus, ir dvišalio bendradarbiavimo galimybių aptarimui.
42. Didinti Lietuvos turizmo paslaugų žinomumą Vokietijoje, organizuoti atitinkamas rinkodaros kampanijas, investuoti į atitinkamą turizmo infrastruktūrą Lietuvoje (informacija vokiečių kalba turistinėse vietovėse, gidų vokiečių kalba rengimas, turizmo, ypač sveikatinimo, paslaugų teikimas vokiečių kalba).
43. Aktyviai abiejose šalyse skleisti reguliarią ekonominės diplomatijos komunikaciją per tradicines žiniasklaidos priemones ir socialines medijas: Lietuvoje komunikuoti apie verslo ir mokslo galimybes Vokietijoje, Vokietijoje – apie Lietuvą, kaip inovatyvią, saugią ir patikimą partnerę.
44. Didinti Lietuvos įmonių dalyvavimą sektoriniuose renginiuose ir parodose Vokietijoje, siekiant didinti Lietuvos matomumą ir užmegzti kuo daugiau tiesioginių ryšių tarp verslo įmonių, ypač atskirose federacinėse žemėse.
45. Organizuoti kasmetinius Lietuvos ir Vokietijos ekonomikos verslo forumus (paeiliui Lietuvoje ir Vokietijoje), įtraukiant maisto sektorių, numatyti atitinkamą kasmetinį finansavimą VŠĮ Inovacijų agentūros ir VŠĮ „Ekoagros“ biudžetuose.
46. Didinti skrydžių į svarbiausius Vokietijos ekonominius centrus skaičių. Skatinti reguliariųjų maršrutų kroviniams gabenti bei keleiviams vežti steigimą ir krovinių srautų formavimąsi. Plėtoti Klaipėdos ir Vokietijos jūrų uostų bendradarbiavimą, pritraukti Vokietijos investicijų Klaipėdos Pietinio uosto infrastruktūros projektui.
47. Iš anksto pradėti plėtoti kuo intensyvesnį bendradarbiavimą su Vokietija žaliajo vandenilio technologijų vystymo, infrastruktūros plėtros ir galimo eksporto srityse. Nuo 2050 m., Lietuvai planuojant žaliajo vandenilio gamybos perteklių ir pradėjus veikti Šiaurės ir Baltijos šalių vandenilio koridoriui, Vokietija, kurioje prognozuojamas atsinaujinančiosios energijos išteklių trūkumas, gali tapti Lietuvoje gaminamo vandenilio ir išvestinių vandenilio produktų – žaliųjų sintetinių degalų, metanolio, amoniako, sintetinio metano ir kt. – eksporto rinka.
48. Paskatinti Vokietijos ir Lietuvos bendradarbiavimą integruojant jūros vėjo potencialą Baltijos jūroje į Europos energetikos sistemą ir prisidėti prie energijos tiekimo saugumo Baltijos šalyse užtikrinimo iki 2035 m. Sukurti optimalų jūros vėjo parkų tarpusavio jungčių tinklą ir ekonomiškai naudingas tarpvalstybines elektros energijos perdavimo jungtis, kurios taip pat prisidėtų ir prie elektros energijos sistemų suderinimo užtikrinimo.
49. Išnaudoti sėkmingą AB „KN Energies“ bendradarbiavimą su Vokietijos įmonėmis vystant ir teikiant suskystintų gamtinių dujų (SDG) terminalų operatoriaus paslaugas Šiaurės Vokietijoje, siekti bendradarbiavimo Vokietijoje vystant naujus SGD projektus ar kartu su Vokietijos kompanijomis vystyti projektus kitose šalyse.
50. Dirbti su Vokietijos institucijomis siekiant pritraukti daugiau tiesioginių investicijų į Lietuvos gynybos pramonės sektorių, sutelkiant dėmesį į amunicijos ir kitos ginkluotės gamybą Lietuvoje, sudaryti sąlygas bendram gynybos inovacijų kūrimui Lietuvoje.
51. Skatinti Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo bendradarbiavimą su Vokietijos partneriais Vokietijos brigados aprūpinimo (apgyvendinimas, maitinimas, medicinos, švietimo ir kitos paslaugos), technikos dalių tiekimo, remonto paslaugų, logistikos ir kt. klausimais.

52. Išnaudoti „TeamLT“ ekonominės diplomatijos pajėgas Vokietijoje (ambasadą Berlyne, generalinį konsulatą Miunchene), taip pat Lietuvos garbės konsulų Vokietijoje tinklą, lietuvių profesionalų klubų atstovus ir aktyviau išnaudoti jų patirtį, kontaktus ir žinias siekiant stiprinti abiejų valstybių ekonominius ir mokslo ryšius.
53. Sukurti Lietuvoje tinkamą reguliacinę aplinką inovatyvios gynybos technologijoms vystyti, taip siekiant tapti *MilTech* technologiniu slėniu Europoje.
54. Skatinti bendradarbiavimą vaistų gamybos, pažangių terapijų kūrimo ir pritaikymo srityse.
55. Remti medicininį turizmą iš Vokietijos.
56. Skatinti bendradarbiavimą personalizuotos medicinos, saugaus sveikatos duomenų naudojimo siekiant geresnės sveikatos priežiūros, mokslinių tyrimų ir politikos formavimo srityse.
57. Skatinti bendradarbiavimą medicinos technologijų, klinikinių ir biomedicininų tyrimų srityse.

Bendradarbiavimo kitose srityse siūlymai

58. Remti Lietuvos ir Vokietijos forumo veiklą, išnaudojant Forumą kaip platformą abiejų šalių politikų, verslininkų ir kultūros žmonių ryšiams stiprinti.
59. Skatinti lietuvių Vokietijoje bendruomeniškumą, įsitraukimą į Lietuvos gyvenimą ir Lietuvos pristatymą Vokietijoje.
60. Skatinti lietuvių profesionalų Vokietijoje individualius ryšius su Lietuvos kultūros, mokslo institucijomis, verslo organizacijomis.
61. Skatinti lietuvių ir mišrias šeimas Vokietijoje leisti vaikus mokytis Vasario 16-osios gimnazijoje arba lituanistinėse mokyklose, vykdyti tikslines lituanistinio švietimo viešinimo kampanijas. Parengti ilgalaikį paramos Vasario 16-osios gimnazijai planą.
62. Vokietijoje gyvenantiems lietuviams teikti informaciją apie grįžimo galimybes, organizuoti darbo Lietuvoje galimybes pristatančius renginius.
63. Daugiau dėmesio skirti Vokietijoje studijuojančiam Lietuvos jaunimui, skatinti rinktis praktikas ir stažuotes Lietuvoje, dalyvauti pažintinėse vasaros programose.
64. Skatinti ir remti Vokietijos ir Lietuvos studentų bendras iniciatyvas, organizuojant akademines vasaros mokyklas, studentų mokslo konferencijas, MTEP praktikas šalių aukštosiose mokyklose ir tyrimo organizacijose, mokslo tyrimus ir eksperimentinę plėtrą vykdančiose aukštųjų technologijų įmonėse.
65. Siekti, kad per ateinančius penkerius metus ne mažiau kaip iki 30 proc. padidėtų vokiečių kalbos besimokančių vaikų skaičius.
66. Skatinti jungtinių studijų programų vykdymą (šiuo metu jungtines studijų programas su Vokietijos universitetais-partneriais įgyvendina Vytauto Didžiojo universitetas (*Sociolinguistics and Multilingualism*); Kazimiero Simonavičiaus universitetas (*Entrepreneurship and Management*)).
67. Parengti valdžios institucijų, visų pirma URM, interneto puslapius vokiečių kalba.
68. Skatinti vokiškų televizijos ir radijo kanalų transliacijas Lietuvoje.
69. Skatinti TV produkcijos titravimą lietuviškose televizijose ir vokiečių kalba.
70. Parengti abiejų šalių menininkams ir kultūros srities profesionalams aktualią svarbiausių Lietuvos ir Vokietijos šalių kūrybinių platformų ir kultūros organizacijų rekomendacinį sąrašą ir jį periodiškai atnaujinti.
71. Skatinti miestų partnerystę.

72. Plėtoti abipusių kultūros srities profesionalų vizitų programą, skatinant bendradarbiavimo projektus ir bendrą produkciją visose kultūros ir meno, kultūros ir kūrybinių industrijų srityse, inicijuoti ilgalaikes partnerystes, atsižvelgiant į Lietuvos ir Vokietijos menininkų, kultūros srities profesionalų poreikius.
73. Sudaryti sąlygas abipusėms didesnės apimties kultūrinių mainų programoms, siekiant gilesnio tarpusavio pažinimo, dialogo abiem šalims aktualiomis temomis ir tikslinės komunikacijos per kultūrą abiejose šalyse.
74. Tęsti Vokietijoje perkeltųjų asmenų (angl. *displaced persons*, DP) stovyklų, kuriose po II pasaulinio karo gyveno lietuviai, ženklinių atminimo lentomis.
75. Plėtoti ir stiprinti bendradarbiavimą su Frankfurto prie Oderio, Miunsterio Vestfalijos Vilhelmo, Berlyno Humboldtų ir Greifswaldo universitetuose veikiančiais baltistikos ir lituanistikos centrais. Siekti didinti paramą šiems centrams, per juos plėsti Lietuvos ir Vokietijos mokslininkų partnerystę, įsitinklinimą tarptautinėje mokslo erdvėje. Skatinti ir remti Lietuvių kultūros instituto Hiutenfelde veiklą ir projektus, tirti jame saugomus didelę lituanistinę vertę turinčius archyvą ir biblioteką, į šį procesą įtraukti Lietuvos ir Vokietijos mokslo ir atminties institucijas.
76. Stiprinti ryšius su Rytprūsių ir Mažosios Lietuvos istorijos ir kultūros sklaidos institucijomis. Tarpininkauti mezgant glaudesnius Vokietijos mokslo institucijų ir Klaipėdos universiteto bei kitų Lietuvos akademinių institucijų kontaktus.
77. Tęsti bendradarbiavimą holokausto atminimo ir žydų paveldo srityje, kurti Vilniaus miesto ir Vilniaus geto istorijai skirtus projektus.
78. Tęsti Lietuvos menininkų ir jų kūrybos pristatymą dalyvaujant lietuvių literatūros sklaidos renginiuose, pagrindinėse knygų mugėse ir literatūros namuose (vok. *Literaturhaus*); kino sklaidos renginiuose, kino ir muzikos festivaliuose.
79. Skatinti abiejų šalių menininkų ir kultūros srities profesionalų dalyvavimą meno rezidencijose, sudaryti sąlygas įgyvendinti tikslingas meno rezidencijų mainų programas.
80. Skatinti abiejų šalių literatūros vertimus ir jų sklaidą.
81. Plėtoti santykius su Vokietijoje gyvenančiais išeiviais iš Lietuvos ir Rytprūsių bei jų palikuoniais, panaudoti jų pozityvias emocijas dabarties santykių plėtrai ir kviešti juos aktyviai įsijungti į Lietuvos gyvenimą..
82. Tęsti Vyriausybės (URM) paramą kasmetiniam tarptautiniam Thomo Manno festivaliui Nidoje, didinti jo žinomumą.